

DÜREYD b. SIMME

(دريد بن الصمة)

Ebû Amr Muâviye
b. el-Hâris b. Muâviye
(ö. 8/630)

Câhiliye devri Arap şairi, cengâver.

Ebû Amr'dan başka Ebû Kurre ve Ebû Züfâfe künyeleriyle de anılır. Düreyd kendisinin, Simme ise babasının lakabıdır. Annesi Reyhâne, muhadramûn* şairlerinden cengâver sahâbî Amr b. Ma'dike-rib'in kız kardeşidir.

Düreyd, Hevâzin kabilesinin kollarından Benî Cüşem b. Muâviye'nin reisi olup ünlü bir aileden gelmektedir. Kabilenin reisi ve aynı zamanda şair olan babası Simme, Hevâzin ile Kureyşliler arasında 584 yılında yapılan Ficâr Harb'i'ndeki Nahle Meydan Savaşı'nda Benî Cüşem kabilesine kumanda etmiş, daha sonra başka bir muharebede öldürülmüştür (590). Câhiliye devrinin en yiğit savaşçı şairlerinden sayılan Düreyd bazılarının göre meşhur Antere'den de üstündür. Nitekim Benî Cüşem kabilesinin reisi, sözcüsü, şairi ve nihayet savaşlarda kabilesine parlak zaferler kazandıran bir kumandandı. Düreyd Ficâr ve Livâ gibi meşhur muharebeler dahil 100 kadar savaş ve baskına katılmıştır. Ficâr Harb'i'nden ve babasının öldürülmesinden sonra Benî Cüşem'in himaye ettiği Benî Süleym ile Benî Kinâne arasında yeni bir anlaşmazlık çıktı. Kinâne'ye karşı Benî Cüşem'in Benî Süleym ile yaptığı ittifaka Düreyd de katıldı, ancak Benî Kinâne'nin bir kolu olan Benî Firâs'e esir düştü; fakat daha sonra serbest bırakıldı.

Düreyd'in cengâverlikle tanınan anne bir dört kardeşi vardı. Bunlar kendisinden önce muhtelif savaşlarda öldürülmüşlerdi. Kardeşlerinin en meşhuru olan Abdullah'la beraber Livâ'da Gatafânoğulları'na bir baskın yaparak bol miktarda ganimetle dönmüşler, fakat Gatafânîlâr'ın daha fazla cengâver toplayarak aynı yerde kendilerine saldırımları üzerine mağlûp olmuşlardı. Bu savaşta hayatını güçlükle kurtaran Düreyd kardeşinin ölümüne çok üzül-müş ve ona ağır-lar söylemiş, ayrıca Gatafânoğulları'ndan birçok kimseyi Gadîr Savaşı'nda öldüre-rek onun intikamını almıştır. Bu arada kardeşinin ölümüne aşırı derecede üzü-lmesini ve onun öcünü almaya kalkma-sını kınayan karısı Ümmü Ma'bed'i de boşamıştır. Şairin bu tutumu, Câhiliye devrinde kan ve nesep bağının evlilik ba-

ğından daha üstün tutulduğunu göster-mesi bakımından dikkat çekicidir.

Düreyd İslâmiyet'e yetişmiş, ancak müslüman olmamıştır. Benî Hevâzin müs-lûmanlarla savaşmak için Huneyn'e yü-rüdünde, 100 yaşının çok üzerinde ve kör olmasına rağmen tecrübesinden fay-dalanmak için kabilesi onu da berabe-rinde götürdü. Başlangıçta müs-lûmanlar yenilmekte iken daha sonra Benî He-vâzin'i kuşatarak onları hezimete uğrat-tılar. Düreyd bu savaşta Süleym kabile-sinden Rebîa b. Rüfey' adlı sahâbî tara-fından öldürüldü. Aşırı derecede müsrif olması, ayrıca bütün yakınlarını kaybet-mesi sebebiyle son yıllarını sefalet için-de geçiren Düreyd, ömrünün sonlarına doğru kendi kabilesi Hevâzin'e yakınlığı olan Süleym kabilesinden meşhur mer-siye şairi Hansâ'ya duyduğu hayranlık-tan dolayı ona gazeller söylemiş ve ev-lenme teklifinde bulunmuş, ancak Han-sâ onun bu teklifini reddedince birbire-lirini hıvcetmeye başlamışlardır.

Düreyd birçok şair yetiştirmiş bir aile-den gelmektedir. Babası Simme ve da-yısı Amr b. Ma'dikerib'in yanı sıra kar-deşi Mâlik, oğlu Seleme ve kızı Amre de şairdi. Ebû'l-Ferec el-İsfahânî (ö. 356/967) Düreyd'in meşhur bir şair, ayrıca İbn Sellâm el-Cumahî'den naklen süvari şairlerin de ilki olduğunu zikreder. Asmaî ise onun bazı şiirlerinin Nâbîga ez-Züb-yânî'nin şiirlerinden daha üstün sayıldığını ifade etmektedir. Şairleri kasidele-rine göre yedi tabakaya ayıran Ebû Zeyd el-Kureşî, Düreyd'i üçüncü tabaka olan "ashâbü'l-müntekayât" (seçkin kaside sahipleri) içinde zikretmiştir. Şiddete, zor-luğa ve musibetlere karşı söylediği şiir-leri en güzel şiirler arasında sayılmak-la beraber kardeşleri ve bilhassa Livâ Savaşı'nda öldürülen Abdullah için söyle-diği mersiye Arap edebiyatında önem-li bir yer tutmakta ve pek çok kaynakta değişik sayıda beyitler halinde kaydedil-mektedir. Olaylar karşısında son derece metin ve soğukkanlı olan Düreyd, savaş-lardaki yiğitliği ve atılganlığı kadar şiir sanatındaki gücü ile de şöhret bulmuş-tur. Hz. Ali'nin onun şiirlerinden bazıla-rını zikrettiği söylenir.

Divanı günümüze intikal etmeyen şairin çeşitli edebî ve tarihî eserlerde da-ğınık halde bulunan kasideleri ve diğer bazı şiirleri Luvîs Şeyho tarafından toplanmıştır (Şu'arâ'ü'n-Naşrâniyye, s. 752-783). R. Růžicka ise Düreyd'in şiirlerin-den Çek diline şerhleriyle birlikte tercü-meler yapmıştır (Sezgin, II, 268). Ebû'l-Ferec el-İsfahânî zamanında mevcut ol-

duğu anlaşılan divanının (el-Egânt, X, 40) Ebû Amr eş-Şeybânî, Asmaî ve Sükkerî tarafından düzenlendiği kaydedilmek-te (İbnü'n-Nedîm, s. 178), Ebû Ali el-Kâfî ise (ö. 356/967) bu divanı hocası meş-hur dilci İbn Düreyd'den okuduğunu söy-lemektedir (İbn Hayr, s. 396).

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû Zeyd el-Kureşî, *Cemhere* (Hâşimî), I, 585-594; Asmaî, *el-Asma'ıyyât* (nşr. Ahmed Muhammed Şâkir — Abdüsselâm Hârûn), Kahire 1955, s. 190; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 438-439, 453, 456; Ebû Temmâm, *Divânü'l-hamâse* (nşr. Allâme et-Tebrîzî), Dimaşk, ts., I, 336-341; Ebû Hâtim es-Sicistânî, *el-Mu'ammerûn ve'l-veşâyâ* (nşr. Ignaz Goldziher), Leiden 1899, s. 20-22; İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-su'arâ*, s. 749-752; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 70-72, 79; V, 59-77; İbn Abdürabbih, *el-'İkdû'l-ferîd*, I, 133; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Egânt*, X, 3-40; Âmidî, *el-Mü'telif ve'l-muhtelif* (nşr. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc), Kahire 1961, s. 163, 213; Merzûbânî, *el-Müveşşah*, Kahire 1343, s. 41; İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist* (Tecdüdd), s. 178; İbn Hayr, *Fehrese*, s. 396; L. Şeyho, *Şu'arâ'ü'n-Naşrâniyye*, Beyrut 1890, s. 752-783; Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 938; C. Zeydan, *Âdâb* (Dayf), I, 68-69; Sezgin, *GAS*, II, 267-268; Muhammed Ahmed Câdelmevlâ Beg v.dğr., *Eyyâmü'l-'Arab fi'l-Câhiliyye*, Kahire 1361/1942, s. 293, 312, 317; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-edeb*, I, 228-230; Suzanne Pinckney Stetkevych, "Ritual and Sacrificial Elements in the Poetry of Blood-Vengeance: Two Poems by Durayd Ibn al-Simmah and Muhalhil Ibn Rabî'ah", *JNES*, XLVI/1 (1986), s. 31-43; T. H. Weir, "Düreyd", *IA*, III, 665; K. Petrâček, "Durayd b. al-Şimma", *Et*² (İng.), II, 626-627.

AHMET SAVRAN

DÜRRE bint EBÜ LEHEB

(درة بنت أبي لهب)

(ö. 20/641)

Hz. Peygamber'in amcası
Ebû Leheb'in kızı.

Dürre hayatı boyunca Hz. Peygamber'e düşmanlık eden, kendisi ve karısı aleyhinde müstakil bir sûre inen bir kimse-nin kızı olmasına rağmen İslâmiyet'i da-ha Mekke devrinde kabul etti. Hâris b. Âmir ile evlendi ve ondan Ukbe, Velîd ve Ebû Müslim adlı üç oğlu oldu. Kocası Bedir'de kâfir olarak öldürülünce Medi-ne'ye hicret etti. Daha sonra Dihye b. Halîfe el-Kelbî ve Üsâme b. Zeyd, bazı kaynaklara göre ise Üsâme'nin babası Zeyd b. Hârise ile evlendi. Hz. Peygam-ber'e biat eden kadınlar arasında yer alan Dürre Medine'ye hicret edince Râ-fi' b. Muallâ ez-Zürakî'nin evinde misa-fir kaldı. Bazı kadınların, hakkında Teb-bet sûresi nâzil olan bir adamın kızı ol-duğu için onu knadıklarını ve hicretinin makbul olmayacağını söyleyerek kendi-